

Báčvarov, Janko

Profesor Ivan Lekov sedmdesátiletý

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná.
1973, vol. 22, iss. A21, pp. 126-127

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101153>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

mětem. V hesle союз jsou podřadící spojky členěny na funkční, „выполняющие чисто синтаксическую роль выражения зависимости придаточного предложения от главного: что, чтобы, как и др.“ a sémantické: когда, если хотя... Tato dichotomie není zcela výstižná: žádné ryze funkční spojky totiž v ruštině nejsou. I spojky что, чтобы, как mají vždy rozhodující obsah modální (srov. nemožnost záměny vět скажи, чтобы ему дали воды × скажи, что ему дали воды, nemožnost užití označovací spojky что v tázacím souvětí *Он спросил, что пойдём в театр ap.). Autoři ostatně sami tytéž spojky (что, чтобы, как) charakterizují o několik řádků dále ještě podruhé, tentokrát jako sémantické, a to obsahové.

Po stránce formální je příručka vybavena téměř bez vady, vytkneme jedině tvar управление (str. 70), староста m. старость (str. 345).

Přes některé zde uvedené připomínky je nutno recenzovaný slovník doporučit všem našim vyučujícím i studentům jako potřebnou příručku, v níž najdou spolehlivé poučení a dobrou radu pro svou denní praxi.

Stanislav Žaža

Profesor Ivan Lekov sedmdesátiletý

4. března 1974 se dožívá sedmdesátiletých let přední bulharský slavista profesor Ivan Lekov, člen-korespondent Bulharské akademie věd.

Profesor Ivan Lekov pochází ze Sofie, v Sofii ukončil v roce 1927 studium slovanských jazyků, byl na specializaci v Krakově, v Berlíně (u M. Vasmera) a ve Vídni (u N. S. Trubeckého.). Tři roky působil jako lektor bulharského jazyka na Jagellonské universitě a své první významné vědecké práce publikoval v polském jazyce. Již v roce 1934 byl jmenován svokromým docentem, od r. 1945 byl profesorem a členem-korespondentem Bulharské akademie věd, od roku 1948 vedoucím katedry slovanské jazykovědy na Sofijské universitě. Od založení sekce slovanské jazykovědy v Ústavu pro bulharský jazyk při Bulharské akademii věd byl též jejím vedoucím.

Během svého čtyřicetiletého působení na sofijské universitě přednášel profesor Lekov o současném polském jazyce, srovnávací gramatice slovanských jazyků, staroslověnském jazyce, historické gramatice polského jazyka, historické gramatice českého jazyka, úvodu do slovanské jazykovědy, vedl výběrové semináře o praslovanských dialektech, o vývoji polského fonologického systému, slovanské akcentologii aj.

V roce 1947 byl profesor Lekov jmenován členem České vědecké společnosti. Kromě toho je členem řady dalších mezinárodních i bulharských vědeckých organizací: Mezinárodního slavistického výboru (místopředsedou Bulharského slavistického výboru), Mezinárodní fonologické asociace (Viedeň), Societas linguistica Europaea, Slovanského výboru v Bulharsku, místopředsedou Bulharsko-polského výboru, bývalým předsedou Společnosti slavistů v Bulharsku, bývalým členem prezidia Bulharské akademie věd. Profesor Lekov je laureát ceny J. Dimitrova a nositel tří řádů Cyrila a Metoděje I. stupně, několika vyznamenání a polských řádů.

Vědecká činnost prof. Ivana Lékova je obsáhlá a je dobře známa všem slavistům v Bulharsku i v zahraničí. Bibliografie jeho prací obsahuje více než 500 titulů (o jeho publikacích do r. 1963 viz Izvestija na Instituta za balgarski ezik, seš. 11, Sofia 1964, str. 13—35). Značná část těchto prací profesora Lékova byla publikována v zahraničí — ve všech slovanských a řadě jiných evropských zemí. Vědecké dílo profesora Lékova svědčí o jeho širokých a mnohostranných zájmech, o jeho tvůrčí osobnosti, jež i dnes nepřestává hledat hlubší aspekty a dokonalejší metody výzkumu jazykové skutečnosti především na materiálu slovanských jazyků.

Již v prvních pracích prof. Lékova se projevuje plodný vliv Pražského lingvistického kroužku. Je třeba poznamenat, že prof. Lekov jako první mezi bulharskými lingvisty provedl účelný a cílevědomý soustavný výzkum jazyka, přičemž před více než třiceti lety začal uplatňovat hlavní zásady pražské školy. Profesor Lekov spojuje myšlenky pražské školy s tradicemi školy krakovské a moskevské, hájí z marxistických pozic nové pojetí struktury jazyka a originálním způsobem osvětluje široký okruh slavistických problémů — problémů foneticko-fonologických, morfologických, syntaktických, lexikálních, problémů z oblasti tvoření slov. V posledním desetiletí se prof. Lekov zabývá v řadě svých prací přechodnými jevy jazykového systému a stále více se zaměřuje na typologické výzkumy, při čemž aplikuje kvantitativní metodu a snaží se uvést ve spojitost jazykovědu s některými přírodními vědami. Pro profesora Lékova je charakteristické, že stál vždy v řadách zásadních přívrženců novodobých tendencí ve vědě a že z bezprostřední blízkosti sleduje nejnovější vědecké disciplíny (v poslední době jsou objektem jeho stálého zájmu aktuální oblasti psycholingvistiky a sociolingvistiky). Současně se prof. Lekov nikdy nepřestával zabývat problémy jazykové praxe. Mnoho svých sil věnoval vytvoření a popularizaci nového bulharského pravopisu, otázkám jazykové kultury, sestavení a redigování mnoha slovníků. Profesor Lekov je autorem prvního polsko-bulharského slovníku, vydaného

v Bulharsku, podílel se na sestavení bulharského pravopisného slovníku, Bulharského výkladového slovníku (Sofia 1955), podílel se na redigování třísvazkového akademického Slovníku současného bulharského spisovného jazyka (Sofia 1955—1959), velkého Rusko-bulharského slovníku (Sofia 1960), Polsko-bulharského slovníku (Sofia 1961), Slovensko-bulharského slovníku (Sofia 1970), redigovat bude i v současné době připravovaný Česko-bulharský slovník.

Svými četnými vystoupeními na mezinárodních kongresech, symposiích a konferencích reprezentuje prof. Lekov důstojně bulharskou vědu. I československé vědecké veřejnosti je dobře znám ze svých častých návštěv v Československu. Účastníci brněnských konferencí o syntaxi si zajisté vzpomenu na jeho referáty i jeho aktivitu při diskusích.

Na všechny, kteří poznali prof. Lekova, činí hluboký dojem jeho neobyčejná bibliografická sčítlost a jeho velká erudice ve všech oblastech slovanské i obecné jazykovědy. Svými bohatými vědomostmi a autoritou, svou láskou k vědě, již zasvětil celý svůj život, získává profesor Lekov své žáky i mladší spolupracovníky pro usilovnou práci na poli vědy.

Celoživotní dílo profesora Ivana Lekova je celou etapou v rozvoji bulharské slavistiky.

Vybraná bibliografie nejvýznamnějších prací profesora Lekova:

1. *Praslavjanski imena na rastenija. Kam vāprosā za slavjanskata prarodina*, Bālgarski pregled I, 1931, s. 473—526
2. *Praslavjanskite glagolni formi i otraženijata im v dnešnite slavjanski ezici*, Spisanie na BAN (SpBAN) LI, 1934, s. 196
3. *Otnošenie na srednoslovaški kām južnoslavjanskata ezikova grupa*, SpBAN LX, 1937, s. 203—236
4. *Projavi na fonologična svrāčstaratelnost v razvoja na bālgarskija, polskija i češkija ezik*, SpBAN LVIII, 1939, s. 85—106
5. *Fonologičnata stojnost na udālženite i udvoeni sāglasni zvukove v slavjanskite ezici*, Godišnik na Sofijskija universitet (GSU) XXXVI, 1940, s. 1—110
6. *Opit za fonologična charakteristika na bālgarskija ezik*, GSU XXXVII, 1941, s. 1—38
7. *Charakteristika na obštite čerti v bālgarski i iztočnoslavjanski*, SpBAN XXXVII, 1942, s. 1—100
8. *Za dialektikata v ezikovata sistema*, GSU XLIV, 1947—48, s. 1—33
9. *Ustojčivostta na slavjanskite ezici sreštu nasilstvena asimilacija*, Izvestija na Instituta za bālgarski ezik (IIBE) II, 1953, s. 55—69
10. *Iz slavjanskata leksikologija*, IIBE III, 1954, s. 11—60
11. *Edinstvo i nacionalno svoeobrazie na slavjanskite ezici v tehnija osnoven rečnikov fond*, Sofia 1955, 108 s.
12. *Slovoobrazovatelni sklonnosti na slavjanskite ezici*, Sofia 1958, 77 s.
13. *Obštност i mnogooobrazie v gramatičeskija stroj na slavjanskite ezici*, Sofia 1958, 128 s.
14. *Nasoki v razvoja na fonologičnite sistemi na slavjanskite ezici*, Sofia 1960, 113 s.
15. *Kratka sravnitelno-istoričeska i tipologičeska gramatika na slavjanskite ezici*, Sofia 1968, 211 s.
16. *Vāšna struktura na dumata v slavjanskite ezici*, Sofia 1971, 330 s.
17. *Osobenosti na sintaktičnija tip na slavjanskite ezici*, Sofia 1972, 101 s.
18. *Slavjanski ezici*, čast I, Sofia 1972, 164 s.

Janko Bāčvarov, Sofia

Slovenský příspěvek k nauce o slovní zásobě

Zdůraznění sémantického zřetel v soudobých popisech jazyka nese s sebou nutnost detailnějšího rozboru lexikálního systému, zvláště pak jemnějšího zachycení vztahů mezi jeho jednotkami, případně třídami těchto jednotek. Jistou překážkou pro to je nedostatek souhrnných prací, v kterých by byl na základě metodologicky jasné koncepce podán ucelný nárys problematiky slovní zásoby tak, aby i studium dílčích oblastí, vydělujících se určitými specifickými rysy z celku, mohlo být vedeno jednotnými principy. Starší Trávníčková *Nauka o slovní zásobě* dnes nedostačuje, jejím zčásti polemickým charakterem je výběr otázek determinován úžeji, než by tomu mělo u práce tohoto druhu být. Na postižení dílčích stránek lexikologie se omezují také další práce, jejichž řada v novějším období začíná sérií příspěvků ve sb. *O vědeckém poznání soudobých jazyků* z r. 1958. Velmi stručný nástin lexikologie mohl být podán v Havránkové-Jedličkové *České mluvnicí*. Podrobněji, ale ze specificky stylistického hlediska je pak část problematiky zachycena v *Základech české stylistiky*.¹⁾ (Jde zde vlastně o tzv. stylistickou lexikologii, která má svou tradici např. v germanistice.)

¹⁾ Al. Jedlička a kol., *Základy české stylistiky*, Praha 1970.